

SEPEDI LELEME LA GAE: LEPHEPHE LA II
SEPEDI HOME LANGUAGE: PAPER II

Nako: Diiri tše 3

Meputso: 100

HLOKOMELA

1. Lephephe le le na le matlakala a 8. Kgonthišiša gore matlakala a feletše.
  2. Araba dipotšišo ka moka, gomme o šomiše mareo a maleba a Sepedi.
  3. Nomora dipotšišo go ya le ka moo di nomorilwego lephepheng le.
  4. Thoma karolo ye nngwe le ye nngwe letlakaleng le lefsa.
  5. Gore o tle o kgone go kgobela meputso, ngwala ka bothakga o be o beakanye dikarabo tša gago gabotse.
-

KAROLO YA A DINGWALO**SERUDU, M. S. 1991 – A MO SWINA NGWANANA' THAKANA**

Araba dipotšišo TŠE PEDI, **YE TELELE** le **YA SETSOPOLWA**. Ge o kgethile potšišo ye telele go Potšišo ya 1, o gapeletšega go araba potšišo ya setsopolwa go Potšišo ya 2.

POTŠIŠO YA 1

1.1 Sekaseka **tikologo** ya tiragatšo ye.

Kabo ya meputso:

Teori:

Dintlha:

Tšhomišo ya polelo:

(2)

(10)

(3)

[15]

GOBA

1.2 Bala setsopolwa se se latelago ka tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo.

SETSOPOLWA SA A

Lekope: (*O a ngunanguna*) Ngwanenyana yo ke gore o nyaka go dirang? O tšere koloi ya ka mo maabane a re o ya go dira meriri yeo ya bona eupša le bjale o sa ile. O robetše ga mang? O thomile go ntša direthe. Ke tla mo ntšha mahlajana ga a ntsebe. Yena le mmagwe ba be ba topa tša fase bjale ke ba hlatswitše ba rata go keta ka nna diketo. Dikgofanyana tše di ikemišeditše go phela ka madi a batho. O tla ntshela ke le kota. Ge a fihla mo ke tla mo tšhela maphusese, ga a ntsebe gabotse. O re ga ke bone ge a tšea tšhelete ya ka a efa mmagwe. (*Go kokota motho, a tsoša hlogo*) Ke mang yena yo a ntsogelelago ka leselaphutiana? (*Mmatlala o a tsena, Lekope o a emelela o a mo lekola.*) Molotšana tena, o tšwa kae? O robetše kae? Sehlephišantepa tena, lehono o tla ntseba gabotse!

Mmatlala: (*O katakatela lebating*) Ntheeletše pele hle, tate!

Lekope: (*O befetšwe kudu*) Ke go theeletše ge o reng? Ke re o tšwa kae? (O a mmatamela)

Mmatlala: (*O fela a katakata*) Hle dula fase re bolele, tate!

Lekope: (*O mo šupa ka monwana*) Wena! Mmalegogwana tena. O thomile go dira boithatelo ka mo ga ka. Ge e le gore ke go lapišitše, ntšwele motse.

Mmatlala: (*Ka go rapeletša*) Hle, papa dula fase ke go hlalošetše. Ke bile le mathata.

Lekope: (*O boela setulong*) Dula fase re kwe masese ao a gago.

Mmatlala: Ao, tate, o reng wa fo thoma ka gore ke masese? Maabane ke hweditše go tletše kudu kua ga Mmapitšana. Ge ke fetša go *breida* ke ge e šetše e le bošegogare. Ke tšhabile go otlela ke nnoši bošego.

Lekope: (*O mo tomoletše mahlo*) Maaka! A ke re go na le megala felo fao? O be o reng o sa nteletše wa ntsebiša gore o ka se kgone go boa? Bjale o robetše kae?

Mmatlala Ke filo širega moratiwa!

[Letl. 91–92]

- 1.2.1 Ke mang mohlohleletši wa kgakgano ya Lekope le Mmatlala setsopolweng se? (1)
- 1.2.2 Na o bona setsopolwa se se kgatha tema morerong wa tiragatšo ye? Fahlela karabo ya gago ka lebaka. (2)
- 1.2.3 Go ya ka polelonoši ya Lekope ke ponelopele/tebelelopele efe ye o bago le yona mabapi le bokamoso bja lenyalo la gagwe le Mmatlala? Efa dintlha TŠE PEDI. (2)
- 1.2.4 Hlaloša gore ditšhupasefala ke eng o be o tšweletše meholo YE MEBEDI ya tšona go ya ka fao di dirišitšwego setsopolweng se. (5)
- 1.2.5 Diteng tša setsopolwa se di utolla moya wa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (3)
- 1.2.6 Hlatholla ka fao mongwadi a dirišitšego thekniki ya kgegeotiragatšo tiragatšong ye. Tšweletša dintlha TŠE PEDI. (2)

[15]

POTŠIŠO YA 2

2.1 Ngwala tshekatsheko ye e kgodišago ya **thulano** ya tiragatšo ye.

Kabo ya meputso:

Teori:

Dintlha:

Tšhomišo ya polelo:

(2)

(10)

(3)

[15]

GOBA

2.2 Bala setsopolwa se ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go latela:

SETSOPOLWA SA B

Modupi:	Mo tlogele a re roge, o tla itshola tšatši le lengwe. A a bolele se a se tletšego mo a tšwe.
Lekope:	Agaa! Ke be ke letetše ona mantšu ao. Ke tsebile gore le kwa mmalena. Ke gore ke šetše ke fetogile sebakadišane ka mo lapeng le. Modupi o re ke tšwe?
Modupi:	Ao ke mantšu a gago e sego a ka. A ke re o paletšwe le ke go re dumediša wa re re tla go senyetša nako.
Mologadi:	Hle, bana ba ka se hlweng le kalapišana le tatagolena. Mo tlogeleng a re botše se a rego o se phethile.
Segola:	Go lokile, mma, re kwele.
Mologadi:	Tia di lle ge, motho wešo!
Lekope:	Matlakane a Maso! Le a ntlholela bana tenang. Ke gore mmeno o le boditše gore ga ke sa le selo ka mo lapeng le?
Mologadi:	Tlogela go balabala hle, Peba, o phule sekutu boladu bo tšwe.
Lekope:	Le nkwe le nkwešiše. Go tloga lehono nna le yo Mologadi re fane dikgoši. O tla šala ka mo ngwakong wo le lena. Nna ke ikela boratapelo. Ke lekile go kgotlelela ke paletšwe.
Mologadi:	O ra gore o be o kgotlelela eng?
Lekope:	Boloi, maroga le lenyatšo. Bjale ka gore nna ke kgaetšedi ya kgarebe ya lesoro la mare, ga ke bušetše bobbe ka bobbe. Wena, Segola le Modupi le tla tšea dilaesense tšela tša ditaxi di lego go malome wa lena. Le tla phediša yo mmalena ka tšona.
Modupi:	Gape rena re ka se ye go amoga malome dilaesense tšeo. Wena o be o swanetše go di lata o tle o re fe tšona.
Lekope:	Ekwa setlaela sela banna! O tloga o le mošayatebogo. O re nna ke yo le tšeela tšona?

[Letl. 74–75]

- 2.2.1 Go ya ka tsebo ya gago ya puku Lekope le Mologadi ba tswalana bjang? (1)
- 2.2.2 Mongwadi o šupa eng ka mmolelwana wo o kotofaditšwego? (2)
- 2.2.3 Hlatholla bokamorago/boithekgo bja setsopolwa se ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 2.2.4 Na o kwešiša eng ka semelo sa moanegwa? Fahlela karabo ya gago ka go ahlaahla semelo sa Mologadi ka dintlha TŠE PEDI go tšwa setsopolweng se. (5)
- 2.2.5 Maikutlo a gago ke afe mabapi le maitshwaro a tatagoSegola le Modupi go ya ka puku ye? Fahlela karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (3)
- 2.2.6 Ahlaahla ka moo mongwadi a tšweleditšego phekgogo tiragatsong ye. (2)
- [15]**

KEKANA, M. A. 1989 – *NNETE FELA*

Araba dipotšišo TŠE PEDI. Ge o arabile Potšišo ya **3** o gapeletšega go araba Potšišo ya **5**, ge o kgethile Potšišo ya **4** gona o swanetše go araba Potšišo ya **6**.

POTŠIŠO YA 3

Laetša ka fao bohlale bja Ariel bo tšweleditšego **tlemollo ya lehuto** ka gona.

Kabo ya meputso

- Teori: (2)
- Dintlha: (6)
- Tšhomišo ya polelo: (2)
- [10]**

GOBA

POTŠIŠO YA 4

Ahlaahla **molaetša** wa padi ye o fahlele ka mehlala ya maleba go tšwa pukung.

Kabo ya meputso

- Teori: (2)
- Dintlha: (6)
- Tšhomišo ya polelo: (2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 5

Tšweletša tshekatsheko ye e nwešago a mokgako ya **thulaganyo** ya *Nnete Fela* o šeditše dikokwane tše bohlokwa tša go e sekaseka.

Kabo ya meputso

Teori:

(2)

Dintlha:

(18)

[20]**GOBA****POTŠIŠO YA 6**

Ala tshekatsheko ye e kgodišago ya **morero** wa puku ye.

Kabo ya meputso

Teori:

(2)

Dintlha:

(18)

[20]

60 meputso

KAROLO YA B DINGWALWAŠOMIŠWA

Araba potšišo E TEE go tše di latelago. Sengwalwa sa gago se be botelele bja go lekana **mantšu 180 go iša go 200**.

Lebeledišiša diswantšho tše gore di go thuše go beakanya setšweletšwa sa gago.

[<www.google.com>]

[<www.google.com>]

POTŠIŠO YA 7

Seemo se se tšwelelago diswantšhong tše, se tlišitše ditshenyagalelo tše dintši motseng wa geno. Ngwala **pego ya kuranta** ka ga seemo se sa ditsela.

[20]

GOBA**POTŠIŠO YA 8**

Le be le swere kopano bjalo ka setšhaba le boledišana ka bothata bjo bo hlolwago ke seemo seo se tšwelelago diswantšhong tša ka godimo. Bjalo ka mongwaledi wa setšhaba, ngwala **metso** ye e nago le **lenaneothero** ka fao le beakantšego go rarolla bothata bjo ka gona.

[20]

Araba potšišo E TEE go tše di latelago. Sengwalwa sa gago se be botelele bja go lekana **mantšu a 80 go iša go 120**.

Lebeledišiša diswantšho tše gore di go thuše go beakanya setšweletšwa sa gago.

[<www.google.com>]

[<www.google.com>]

POTŠIŠO YA 9

Ngwala **ditshwayotshwayo** tša puku ye o e badilego go tšwa bokgobapukung bja sekolo sa geno gomme o hlohleletše barutwana ba bangwe go e bala.

[20]

GOBA

POTŠIŠO YA 10

Sekolong sa lena go beakantšwe moletlo wa go leboga khamphani yeo e le abetšego dipuku. O kgopetšwe gore o tle o fe polelo legatong la barutwana. Ngwala **polelo** ye o tlogo e fa tšatši leo.

[20]

40 meputso

Palomoka: 100 meputso